

Dat de Vlaamse televisie intussen haar 'kunstzaken' heeft afgebouwd maakt deel uit van dezelfde evolutie waarbij de perceptie van het begrip 'cultuur' zich heeft gewijzigd en er een nieuw spanningsveld is ontstaan met de 'kunstensector'.

Alleen de VRT-nieuwsberichtgeving houdt het nog steeds bij de traditie. Het weer en de sportuitslagen. Misdaden en verkeersproblemen. Cultuurberichtgeving blijft er voornamelijk beperkt tot bekroningen en doodsbberichten, zeg maar geboorten en overlijdens.

Hoe dan ook, vandaag lijken de verschillende kunstopvattingen niet meer gelinkt aan de verschillende wereldbeschouwingen die zich politiek structureel beschermd weten door hun eigen zuil.

De hedendaagse vraag of het Cultuurpact nog wel bescherming biedt aan levensbeschouwelijke minderheden en niet veeleer een overblijfsel is uit de tijd waarin kunst en cultuur in Vlaanderen uitdrukkelijk gepolitiseerd waren, geeft aan in welke richting de noties 'cultuur' en 'kunst' zijn geëvolueerd.

Toch kan men in de congresstukken van hedendaagse politieke partijen nog steeds een luik 'cultuur' terugvinden. Niet dat er overdreven veel belang aan wordt gehecht. Een ministerportefeuille op Cultuur staat niet hoog in aanzien.

Wat in deze teksten opvalt is dat de omschrijving van begrippen als 'cultuur', 'cultuurbeleid' en 'cultuurpolitiek' zo ruim mogelijk worden gehouden. Ongeveer alles is 'cultuur' en het lijkt erop dat we met die uitvinding ook heel gelukkig zijn in onze beschaving. Wij waren vroeger ook veel godsdienstiger.

Ook wordt het begrip 'cultuur' hoe langer hoe meer door de verschillende politieke fracties in het Vlaamse parlement op gelijklopende wijze omschreven. Over hoe het komende bloeitijdperk van de Vlaamse cultuur er moet uitzien, blijkt een brede consensus te bestaan. Avantgarde is een historisch begrip uit het begin van de vorige eeuw. Vooroorlogs.

14. Ik vraag me af of de consensus in de cultuurpolitiek over wat kunst en cultuur moeten zijn, ertoe bijdraagt dat zowel de inhoudelijke meningsverschillen als de polemiek in de Vlaamse cultuurberichtgeving ver te zoeken is.

Op het politieke beleidsniveau wil men het af en toe nog wel eens hebben over budgetverdeling, maar essentiële vragen over inhoudelijke aspecten laat men over aan de dynamiek van de vrije markt. Staatslieden horen zich immers niet met de inhoud te bemoeien, maar mogelijkheden

te creëren. Waar ze zich dan bij hun keuze door laten leiden behoort tot de goed (?) bewaarde geheimen van hun adviseurs. Maar in welke mate die zich op hun beurt laten beïnvloeden door de culturele berichtgeving weet niemand. Of toch?

De tijd van de ont-zuiling en de ont-ideologisering komt eraan in Vlaanderen.

15. In welk mate is hiermee een nieuw elan gegeven aan de nieuwe discussie, waarmee ik bedoel de niet-politieke, de niet-ideologische, deze die zich niet verbindt met het ideeëngoed van de eigen zuil?

16. Wat zijn daarbij de belangrijkste thema's?

17. En zijn die ook in de hedendaagse cultuurberichtgeving aan de orde?

Het is me opgevallen dat op het beleidsniveau nog steeds nauwelijks onderscheid wordt gemaakt tussen 'cultuurbeleid' en 'kunstenbeleid'. Zoals bijvoorbeeld ook een 'cultuurcentrum' nauwelijks wordt onderscheiden van een 'kunstencentrum'. Beide behoren tot de sociaal-culturele sector.

Wat ik me afvraag, is of het voor de kunstensector zo gunstig is dat de 'kunst', ondanks de ont-ideologisering van het cultuurbeleid, nog steeds tot de culturele sector behoort, rekening houdend met de hedendaagse omstandigheid dat ongeveer alles 'cultuur' is, dus behoort tot het 'cultuurbeleid' en derhalve ook ressorteert onder ministeriële bevoegdheid.

Ik weet wel dat men het zou kunnen toejuichen dat de kunstensector niet geïsoleerd wordt, maar binnen een steeds verdere democratisering van de samenleving en een steeds omvangrijker participatie aan het culturele leven een eigen plaats heeft verworven.

Toch blijkt dat de voorgedij van de politiek zich in dit proces telkens weer aandient onder allerlei vormen van verantwoord staatsburgerschap en zich in steeds dwingendere mate concentreert – niet op het creëren van mogelijkheden – maar op het efficiënt financieel beheer van overheidsfondsen (wat niet hetzelfde is als het creëren van mogelijkheden).

Het pleidooi voor de autonomie van de kunst is nog steeds actueel.

18. Is het in dit verband ook niet zo dat de cultuurberichtgeving in de meeste gevallen de kant van de overheid en de commercie kiest en zich nauwelijks bekommert om de sociale positie van de individuele kunstenaar? Zijn imago mag dan al een belangrijk mediatiek gegeven zijn, zijn

identiteit is dat niet. Beroerde Vlamingen.

De zgn. verruiming van het begrip 'cultuur' die zich voordoet als marktgegeven en als beleids optie, draagt er m.i. toe bij dat in de hedendaagse berichtgeving over cultuur vooral het intuïtieve, het emotionele, het onderbewuste wordt belicht. Dat is een interessante evolutie.

In een zelfde beweging gaat er ook meer aandacht naar wat men de 'uitvoerende' kunst is gaan noemen ten overstaan van de 'creatieve' kunst. (Dat beide categorieën zowel creatief als uitvoerend kunnen zijn is intussen bekend.)

19. Wat ik in elk geval uit de berichtgeving overhoud, is dat het intuïtieve, het emotionele en het onderbewuste op een meer fascinerende, begrijpelijker, toegankelijker manier op het podium verschijnen dan bijvoorbeeld in een boek of in een schilderij, om nu eens twee oude, ambachtelijke kunstgenres te noemen. Of vergis ik me?

Ik heb de indruk dat over dit groepsbeleven van 'cultuur' uitvoerig en uitbundig wordt bericht. Oppervlakkig ook. Gelukkig maar, want dus zeer toegankelijk. En vooral positief. Tandem poetsen is een plezier geworden. We maken een ervaring mee van de evenementencultuur en de festivalcultuur. Het zijn vormen waar zowel de commerciële als de politieke sector (hun strategieën zijn trouwens ook meer en meer gelijklopend) hun voordeel bij doen.

De cultuurberichtgeving in Vlaanderen lijkt het niet moeilijk te hebben om op deze trend binnen de zgn. culturele sector in te spelen. Het is merkwaardig en boeiend hoe dit alles in elkaar past, elkaar versterkt, commercieel rendabel wordt gemaakt, politiek wordt ondersteund, internationaal uitstraalt en breekt met een traditie van reflectie, kritiek en discussie. Het einde van de geschiedenis? In elk geval van het Avondland. Het is om licht euforisch bij te worden. Wij zijn een schoon volk.

Berichtgeving over 'kunst' blijft evenwel nog steeds het zgn. 'moeilijke' onderdeel, niet alleen omdat de kritische benadering hier veel rationeler gebeurt, denk ik, maar ook omdat men toch blijft aanvoelen dat kunstcritici vanuit een theoretisch kader werken. (De interessante opvatting dat de kunstcritiek vandaag eigenlijk toch geen 'niveau' meer haalt, laat ik hier buiten beschouwing. Het is een stelling die ik graag beter onderbouwd zou zien.)

Wel is het zo dat diegenen onder de kunstcritici die in de hedendaagse media aankomen met op theoretische kennis gesteunde waardeoordelen zonder meer naar de vaktijdschriften worden verwezen.